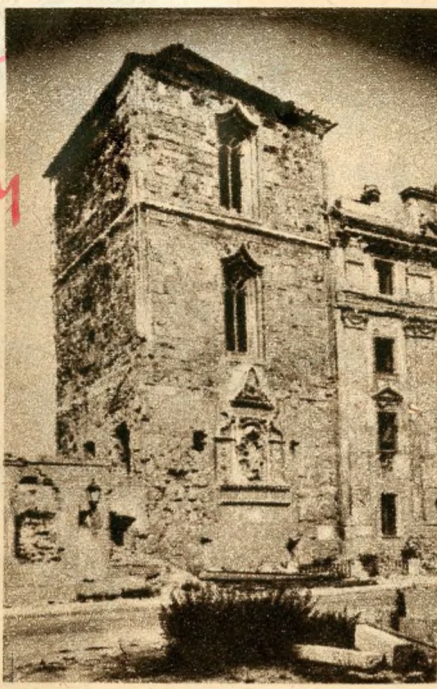

Uj Világ
megjelentem nál
1955 FEB 10

A hétszázszentendős Miklós torony a háború sebével.

1945. JANUÁR 17-ÉN az utolsó náci és nyilas katonája is kitakarodott Pestről. Pár órára elcsendesedett a város, hallgattak az ágyúk és a kézifegyverek. Az utcákat elrepte a szabad levegőt áhító pesti nép. A kép, amely a pincék mélyéről napvilágra lépő lakosság elé tárulkozott, elég vizsgálatlan volt, s mégis: valami nagy-nagy jóérzés hullámai gyűrűztek a felüdült, fronttá-nyomorított városban. Pedig a járőrök lépten nyomon meztelen hullákba botlottak, lótelemek édeskés búzá terjengett, az utcai barikádokra sokemelet magas romhegyek vetettek árnyékot, s a Belvárosban egész hársorok égtek, lobogtak, mint óriási fáklák a ravatalra terített Budapest felett. De Pest nem volt halott, s tetszhalott se már. Élt és remélt, várta, hogy felsussan az égbe a béke sokszínű szivárványa.

De a testet-lelket frissítő s megörvendeztető csend nem tartott sokáig. Valahol Budán eldőrdült egy ágyú és utána visszhangként zúgott, döngött a többi. A pesti utcák újból elnéptelenedtek, becsapódások rázkódtatták meg a pincéket, s az emberek riadtan kérdezték: Mi történik, hát nem volt még elég?

Az történet, hogy a Budapest „védelmével” megbízott 40 ezer SS-katona és a fővárosban rekedt nyilas csöcselék befészkelte magát a Várba és onnan lőtte a felszabadult Pestet.

Budapest ostroma a nyilvánvalóan és visszavonhatatlanul megvert náci „szövevényes” jóvoltából három héttel meghosszabbított. Ez alatt a három hét alatt ezek és ezek haltak meg hiába, tovább pusztult a város és úgyszólván teljesen megsemmisült a nemzet féltett kincse, a magyar történelem legdrágább ereklyéit őrző Budavára. Ennek a három hétnak az eseményeit, most, felszabadulásunk 10. évfordulóján és a német militarizmus feltámasztására irányuló imperialista erőfeszítések idején néptünk emlékeztetőbe idézni szent kötelesség. Nincs talán a második világháborúban még egy eseménye, amely olyan világos képet ad a német militarizmus igazi arculatáról, a magyar nép iránt érzett gyűlöletéről, mint a budai, várbeli „ellenállás” története.

Pfeffer-Wildenbruch:
„Csak nem képzélik,
hogy itt lágyszívűek leszünk!”

... A Körútnál állt a front, amikor a városi önkormányzat megbízott vezetői (nem az új, demokratikus, hanem még a régi, ellenforradalmi önkormányzat képviselői) van szó) elhatározták, hogy a lakosság nevében megadásra szólítják fel Hindy Iván altábornagyot, Budapest városparancsnokát. Kállay Albert tanácsnok, aki a memorandumot másodmagával átadta Hindynek, később a következőkben beszélt el kalandos vállalkozásukat:

— Az altábornagy elé bocsáttatván e szavak kíséretében adtuk át a határozatszerű felhívást: „Altábornagy Úr! Adja fel a várost! Budapest érdeke, a főváros és lakosainak érdeke, a nemzet érdeke egyaránt ezt követeli!”

— Hindy ettől meghökken, de csak egy pillanatra, aztán határozottan és nyersen ezt mondta: „Szó sem lehet róla. Az urak civilek. Az urak ehhez nem értenek.” Rövid szünetet tartott, majd valamivel csendesebb hangon folytatta: „Különbözn is, nem főlem függ, hanem a német parancsnokságtól!!!”

— Kértük, hogy jöjjön velünk, akkor talán nagyobb súlya lesz szavunknak a németek előtt. Hindy ezt nem vállalta. Mikor távoztunk, még utánunk szólt: „Olyan biztosak az urak, hogy Budapestet nem szabadítják fel?” Egy kissé gúnyos is volt: „En nem vagyok ebben olyan biztos.”

A városi urak ezután Wildenbruch vezérezredeshez siettek, aki tudomásukra hozta, hogy a polgári lakosság érdekei nem érdeklik a német hadvezetést. Wildenbruch Aachen példájára hivatkozott és kijelentette: „A német városokat sem kíméljük, csak nem képzélik, hogy akkor itt lágyszívűek leszünk.”

Kállay még egy kísérletet tett:

— A Vár — mondotta — a magyar államiság jelképe és mindennél sü-

Valahol Budán eldőrdült egy ágyú...

lyosabb veszteség lenne a nemzet számára, ha elpusztulna. Wildenbruch cinikus, brutális nyíltsággal válaszolt: „Aki az ellenséggel cimborál, nem méltó többé arra, hogy a Birodalom szövetségeseinek tekintse magát. Így hát Önöknek a Führer győzelme után nem sok szükségük lesz ilyen jelképre.”

Wildenbruch utasítására a Waffen-SS felrobbantotta a Duna-hidakat és a nyilasokkal együtt bevette magát a Várhegy folyosójának labirintusába. A Vár alatti, bombabiztos és fényűző kényelemmel berendezett bunker-palotában volt Wildenbruch és Hindy főhadiszállása. Ide jártak a náci és a nyilas főtisztek dáriódzni minden éjjel. Míg a Vár és a még német kézen lévő várjai körzetek lakói éheztek, a „hős” védők a Várpalota pincéiben felhalmozott készletekből ingyenfalatokat lakmároztak és pezsgőt itáltak. A „frontestélyeknek” a náci hadseregben intézményesített, „fronthölgyek”-kel együtt ittak a Führer egészségére.

A győzelemben vetett feltétlen hit ébrentartásához a pezsgős vacsorák mellett Hitler üzenetei is nyújtottak valamelyes „segítség”. Hitler február 3-án táviratilag ígérte meg Wildenbruch vezérezredesnek a felszabadítást és a végső győzelmet. A Külügyminisztérium pincéjében megjelenő „Összetartás” című nyilas újságot valóságilag felvillanyozta a reménykedő várakozás. Dövényi Nagy Lajos, a hírhedt uszító nyilas író még a lap legutolsó, február 10-i számában is azzal kérkedett, hogy jön a felmentő sereg.

„Az úristen meg fogja nekem bocsátani...”

A csodafegyverről felröppenő hírek is élesztgették a reményeket. A nyilas vezetők valóságos legendát költöztetnek Hitler egy kijelentése köré, amelyet még 1944 decemberében tett a Berlinbe látogató Szilasi Ferenc, Beregfy Károly és „báró” Kemény Gábor előtt a csodafegyverről. Ezt a kijelentést a nyilasok szemében még csak megerősítette Hitlernek egy tisztavíz ünnepségen elmondott beszéde, amelyben annak a reményének adott kifejezést, hogy „az Úristen meg fogja nekem (t. i. Hitlernek) bocsátani a háború utolsó 14 napját.” (Nem mi tehetünk róla, hogy ezek a szavak olyan ismerősen csengenek: az A. és a H. bombával fenyegető amerikai szenátorok napjainkban is gyakran megemlékeznek a bombával kapcsolatos isteni hozzájárulásról.)

Hitler is a csodafegyverre apellált és Szilasiék az ájtatosságba csomagolt fenyegetést készpénznek vették, azt hitték, hogy a csodafegyver nemsokára elkészül és a közeli jövőben sor kerül a felhasználására. Ezt a feltevésüket Budán rekedt cimboráinknak is megtáviratozták, akikre ugyancsak ráfért egy kis lelki erősítés.

Közben ugyanis a szovjet csapatok szétszórták és megsemmisítették a „felmentő sereget”, az áttörést megkísérlő Viking-páncéloshadosztályt és egyre szorosabb gyűrűt vontak a Vár köré. A németek és a nyilasok Hitler közvetlen utasítására hosszú, kitartó védelemre készültek fel. Az Attila-utcai Werbőczy-gimnáziumba (ma: Petőfi gimnázium) haditanácsra hívták össze a harcoló csapatok vezetőit és határozatba vették, hogy „a Vár, mint mag, utolsó lehetélig tartani fogja magát, a Naphegy elővédterület.” A haditanács a védelem tervét is kidolgozta.

„Halt! Ungarische Stadtkommandatur, Buda,”

Szaveljev gárdaalezredes, a Várat nyugati irányból ostromló szovjet csapatok parancsnoka még aznap éjjel tudomást szerzett e tervről. Ezzel pedig elérkezettünk a budai ostrom és a magyar partizánmozgalom egy kevésbé ismert, de megőrzésre méltó emlékéhez.

Leleményes és elszánt tiszték egy kis csoportja még december végén magyar városparancsnoksági kirendeltségnek álcázott búvóhelyen húzódtott meg a Mészáros-utca 30. számú házban. Az alparancsnokság ügybuzgóság látszatát kelte elnyerte az SS bizalmát. A kis különítmény járőr-szolgálat és ellenőrzés ürügyén végigjárta a várbeli és várjai házak pincéit és a szökésben lévő, bujkáló honvédeknek hamis katonai okmányokkal látta el.

Pest eleste után az igazi városparancsnokság is átköltözött Budára, de a németek továbbra is a Mészáros-utcai békével tartották a kapcsolatot. Ezt a „szervet” ugyanis már jól ismerték és jó hatással volt rájuk, hogy az egyemeletes kis ház homlokzatára gót betűkkel írták fel: „Halt! Ungarische Stadtkommandatur, Buda!”

A megtévesztett, becsapott nációk a Werbőczy-gimnáziumba összehívott haditanácsra is a Mészáros-utcai „parancsnokság” tisztjeit hívták meg. Azok pedig, amikor megtudták mi készül, járőröket küldtek ki, összeszedték a számontartott bujkáló honvédeket és villámgyors rajtaütéssel, rövid

A Várhegy aljában, 1945...

tűzharcban áttörték a német védelmi vonalon. Átálltak a Szovjet Hadsereghez.

Magyar légió!

A kitörés után Szaveljev gárdaalezredesnek jelentették, hogy mit formálnak a nációk. A szovjet parancsnok megköszönte a bátor hírhözök jó szolgálatait és megkérdezte, volna-e kedvük harcolni a németek ellen, Buda felszabadításáért. A honvédek igennel feleltek, megkötötték az egységet a szovjet parancsnokkal és kérték: engedélyezze önálló magyar egységek alakítását. Szaveljev ehhez hozzájárult és a Déli-pályaudvar-Alkotás-utca környékén pár nap alatt 2000 főnyi magyar légió verődött össze — részben hadifoglyok, akiket a szovjet parancsnokság nagylelkűen szabadonbocsátott, részben pedig a budai városrészekben felszabadított honvédek, akik alig várták, hogy megfigyethessenek a nációknak a sok szenvedésért és megaláztatásért.

A magyar légió február 7-én indult támadásra a Vörösmarty- és hat napon át az első vonalban harcolt. A magyar egyenruhákon piros szalag különböztette meg a szabadságharcosokat Szilasi gyászvilágitól. Képzhetjük, mekkora volt a meglepetés és az öröm azokban a körzetekben, ahol a magyar fiúk úzták, kergették az SS-pribekeket és nyilas testvéreiket, akik a sarokbaszorított patkány elszántságával és veszélyes alattomoságával védekeztek. Ma, tíz év múltán is sokan emlékeznek a Krisztina és a Vár lakói közül a vörösszalagos honvédekre, akik ugyanott rohamozták a la-

banc kézen sanyargó várat, ahol 1849 diadalmas nyarán Nagy-Sándor tábornok honvédei.

A magyar légió önfeláldozó hűségéről a szovjet parancsnokság hivatalosan is megemlékezett. Szaveljev gárdaalezredes a 60.276-os táboriposta számú harci egység napiparancsába vette, hogy: „A magyar honvédeknek az áldozatos, hősi segítségért a nehéz budai harcokban köszönetet mond a Vörös Hadsereg.”

Február 12-én a Budapestért vívott közel kéthónapos csata utolsó fejezetéhez érkezett el. A németek február 11-én éjjel kilopakodtak a Várból és megkísérelték a kitörést a szovjet csapatok gyűrűjéből. A Roham-utca, a Szél Kálmán-tér, a Szilágyi Erzsébet-lásor és a Pasaréti-út házain pánt rémület viharzott végig: itt vannak a németek, mi lesz velünk?

Félelemtől reszkette vánszorgott a kísértethad

De ez a félelem addig szorongatta csak vasmarkában a szíveket, míg a környék lakói saját szemükkel meg nem győződtek arról, hogy nincs többé német sereg, az utcákon kiéhezt, rongyos, félelemtől reszkető hullajelöltek vánszorgognak alaktalan csoportokban Hűvösvölgy és Zugliget felé. Ezt a kísértethadat azután a hegyek lábánál várták be és semmisítették meg a szovjet katonák. Meséli, hogy Pfeffer-Wildenbruch SS-vezérezredes, a „rettenthetetlen hős”, egy kanális mélyén próbált megbújni, de észrevették és kihúzták. Ott vonult el ő is a foglyok sorában az utcákra tóduló budaiak előtt. A marsallbot, amit Szilasiól kapott, akkor már nem volt vele.

Végeztül tudja meg azt is mindenki, hogy a nációk még az utolsó pillanatban, megsemmisülésük óráján is pusztítani, rombolni, gyilkolni — szertettek volna. Felrobbantották az Alagutat és azt remélték, hogy a tűz eléri majd az Alagút-menti barlangokban tárolt nagymennyiségű robbanóanyagot, akkor pedig az egész Várhegy a levegőbe röptül. Tervük nem sikerült, mert még magukat is becsapták. A nagymennyiségű robbanóanyag ugyanis, amelynek pusztító hatására számítottak, nem volt sehol.

Mindenesetre nem a nációkon múlt, hogy a Várhegy megmenekült. Ezt sem feledjük!!!

Dicsőség azoknak, akik életüket adták és vérüket hullatták a magyar szabadságért!

DERSI TAMÁS

Régi szépségében áll már a Béciskapu-tér festőien színes, ódon házsora.